

УДК 378.147**АНАЛІЗ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬО-
НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ «МЕНЕДЖМЕНТ» У ХНАДУ***Криворучко О.М., д.е.н., професор**oksana_kryvoruchko@i.ua**Федотова І.В., д.е.н., доцент**irina7vf@gmail.com**Харківський національний автомобільно-дорожній університет**Мамедов М., д.е.н., професор**m.m.asirli@mail.ru**Азербайджанський архітектурно-будівельний університет*

Одним з найбільш важливих напрямків реалізації стратегічного розвитку ХНАДУ є підготовка докторів філософії. Його ефективна реалізація забезпечує пріоритетність співробітництва з підприємствами галузі, закладами освіти, науковими установами, бізнесом, промисловістю та суспільством. Впровадження і розвиток освітньо-наукової програми (ОНП) «Менеджмент» відповідає затвердженому Стратегічному плану розвитку ХНАДУ на період 2020-2027 роки, оскільки орієнтована на формування якісно нової генерації науково-педагогічних працівників та надання їм наукових і технічних знань, сучасних технологій та методів навчання світового рівня.

Метою ОНП «Менеджмент» є підготовка висококваліфікованих, інтегрованих у європейський та світовий науково-освітній простір, фахівців ступеня доктора філософії в галузі управління та адміністрування, здатних сприймати, генерувати і втілювати інноваційні ідеї, самостійно проводити науково-дослідницьку, науково-організаційну та практичну діяльність на високому конкурентоспроможному рівні у сфері менеджменту підприємств автомобільного транспорту та інших суб'єктів транспортно-логістичних систем, а також науково-педагогічну роботу у ВЗО.

Підготовка аспірантів на кафедрі менеджменту почалася з 1995 року, коли була заснована наукова школа «Економіка і управління підприємствами транспортного комплексу» (засн. проф. Шинкаренко В.Г.). За період з 1995 року по теперішній час безпосередньо на кафедрі менеджменту захищено 5 докторських і 20 кандидатських дисертацій.

Усі наукові дослідження були спрямовані на вирішення проблем

функціонування та управління підприємствами автомобільного транспорту, забезпечення розвитку транспортного комплексу, його інтеграції у європейську і світову транспортні системи, управління окремими результатами діяльності підприємств, конкурентоспроможністю та ін., тобто усі наукові дослідження аспірантів кафедри відповідають предметній області менеджменту.

Актуальність для ХНАДУ освітньо-наукової програми "Менеджмент" полягає в орієнтації на глибоку науково-професійну підготовку фахівців у сфері менеджменту, здатних до продукування та практичної реалізації нових ідей та їх впровадження у діяльність підприємств саме автомобільного транспорту, що базується на використанні накопиченого досвіду проведення ґрунтовних науково-практичних досліджень і підготовки молодих вчених науковою школою на кафедрі менеджменту ХНАДУ.

На Україні сьогодні мало ОНП, які присвячені підготовці докторів філософії з менеджменту на автомобільному транспорті, зокрема в Харківському регіоні тільки в ХНАДУ готують таких фахівців. Унікальність орієнтації ОНП на глибоку науково-професійну підготовку фахівців в сфері менеджменту підприємств автомобільного транспорту та інших організацій, що входять до складу транспортно-логістичних систем, є однією з основних сильних сторін програми. Окрім цього, до сильних сторін програми слід віднести те, що цілі та програмні результати навчання ОНП відповідають сучасним тенденціям розвитку менеджменту на автомобільному транспорті. Також освітній та науковий процес забезпечує потужний висококваліфікований викладацький склад з докторів наук, професорів, доцентів, які мають необхідну кваліфікацію, високий рівень наукової активності та значний досвід у підготовці фахівців зі спеціальності "Менеджмент" за видом економічної діяльності – автомобільний транспорт.

ОНП 073 «Менеджмент» (2021р.) передбачає 45 кредитів ЄКТС, в тому числі 33 кредити обов'язкових навчальних дисциплін, а саме 7 кредитів ЄКТС – дисципліни з розвитку мовних компетентностей (Іноземна мова наукового спілкування); 6 кредитів ЄКТС - дисципліни для оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями (Історія і філософія техніки і технології); 12 кредитів ЄКТС– дисципліни для набуття універсальних навичок дослідника (Методологія наукової діяльності; Педагогіка та психологія вищої освіти; 12 кредитів ЄКТС – дисципліни з розвитку

фахових компетентностей (Методи дослідження в економіці і менеджменті; Теорія і методологія менеджменту на транспорті; Управління конкурентоспроможністю на автомобільному транспорті).

Зміст ОНП «Менеджмент» відповідає об'єкту вивчення (науково-методичний базис управління організаціями та їх об'єднаннями за невизначеності умов і вимог) та предметній області спеціальності, що обумовлює формування освітніх компонентів, які дозволять здобувачу вищої освіти набути цілісних знань та/або професійної практики в області менеджменту, що дозволяють розв'язувати комплексні проблеми з управління підприємствами автомобільного транспорту та інших суб'єктів транспортно-логістичних систем.

Теоретичний зміст предметної області був конкретизований відповідно до ОНП освітніми компонентами: опанування передових концептуальних та методологічних знань професійного характеру в сфері менеджменту («Теорія і методологія менеджменту на транспорті», «Управління конкурентоспроможністю на автомобільному транспорті»); глибинний науковий та культурний світогляд рівня здобувача (Іноземна мова наукового спілкування, Історія і філософія техніки і технології); опанування актуальних напрямів досліджень та досягнень в сучасній теоретичній та експериментальній науці, в професійній сфері («Методологія наукової діяльності»); вивчення методів та принципів наукового дослідження та їх застосування на практиці («Методологія наукової діяльності», «Методи дослідження в економіці та менеджменті»); методи науково-педагогічної діяльності за фаховим спрямуванням і самостійної організації педагогічної та наукової роботи у закладах вищої освіти (Педагогіка та психологія вищої освіти, Науково-педагогічна практика), основ сучасної наукової комунікації («Іноземна мова наукового спілкування»).

Методи, методики та технології, які використовуються: загальнонаукові та специфічні методи дослідження (розрахунково-аналітичні, економіко-статистичні, економіко-математичні, експертного оцінювання, фактологічні, соціологічні, документальні, балансові тощо); методи реалізації функцій менеджменту (методи маркетингових досліджень; методи економічної діагностики; методи прогнозування і планування; методи проектування організаційних структур управління; методи мотивування; методи контролювання; методи оцінювання соціальної, організаційної та економічної

ефективності в менеджменті тощо); методи менеджменту (адміністративні, економічні, соціально-психологічні, технологічні); технології обґрунтування управлінських рішень (економічний аналіз, імітаційне моделювання, дерево рішень тощо). Інструменти та обладнання, що використовуються у ОНП, відповідають сучасним вимогам.

Цикл вибіркових дисциплін з фахової підготовки (що пропонується кафедрою менеджменту) сформовано з урахуванням потреби формування в аспірантів глибинних знань щодо ключових концепцій в сфері менеджменту та надання можливості поглиблення та індивідуалізації підготовки аспірантів згідно обраної ними тематики дослідження.

Наукова складова програми передбачає здійснення наукових досліджень під керівництвом наукового керівника з відповідним оформленням одержаних результатів у вигляді дисертації. Теми наукових досліджень аспірантів ОНП 073 «Менеджмент» дотичні до напрямів досліджень наукових керівників.

При формулюванні цілей та визначенні програмних результатів ОНП було враховано досвід таких аналогічних вітчизняних програм підготовки доктора філософії у галузі адміністрування та управління за спеціальністю 073 «Менеджмент»: Університет економіки та права «КРОК», Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Київський національний економічний університет, Миколаївський національний аграрний університет. Комплексний акцент на професійну, практичну та наукову підготовку в сфері управління підприємствами автомобільного транспорту забезпечує конкурентоспроможність ОНП «Менеджмент» серед вітчизняних та іноземних аналогів.

Ураховано досвід підготовки докторів філософії за спеціальністю «Економіка та менеджмент» на факультеті економіки та менеджменту Азербайджанського архітектурно-будівельний університету, Гарвардської школи бізнесу (США), Варшавської школи економіки (Польща), Люблінської Політехніки (Польща), Університету Західної Чехії в Пльзені (Чехія), Празького університету економіки та бізнесу (Чехія), Каунаський технологічний університет (Литва), Школа Уортон Університету Пенсільванії (США).

Основним принципом програми стало забезпечення високого рівня фахових знань і формування дослідницької культури, відповідної світовим та європейським академічним стандартам.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту». <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2016 № 600. <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/5555->.

УДК 001.89(075.8)

**МЕТОДИКА ВИКЛАДЕННЯ ПРАВОВОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ
СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛЮДУ**

*Перунова О.М., к.ю.н., доцент
Zhanna-trocyuk@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Вважаємо, що кожна поважаюча себе людина повинна мати загальне уявлення про юридичні науки, та їх реалізацію у повсякденному житті. Викладення та вивчення правових дисциплін у вищих навчальних закладах є вкрай необхідною валізою знань за допомогою якого реалізується право кожного громадянина об'єктивно оцінювати свої права та обов'язки у майбутньому.

Студент – це молода людина, яка починає своє зріле життя, є громадянином України і повинна мати уявлення про правовідносини цивільного, трудового, господарського, кримінального, адміністративного, конституційного, сімейного, спадкового та ін.. права. Вивчення правових дисциплін, їх викладення, прийоми методичного характеру засвоєння матеріалу позитивно впливають на формування сучасного, розвинутого суспільства та дають змогу за отримати у майбутньому спеціалістів широкого спектру, що розуміють процеси руху економіки, права, соціальних явищ та це дає можливість реалізації правових знань у житті кожного з майбутніх фахівців.

Вітчизняна правова школа викладення знань з юридичних галузей права – є старішою із усіх шкіл, та містить у собі велику кількість знань історичного, сучасного руху правовідносин. Особливої актуальності юридична освіта набула в умовах проведення